

Fördjupad artinventering av kräldjur för Albyberg etapp 2, Haninge kommun

2024-10-11

*AFRY ÅF-Infrastructure AB, Frösundaleden 2 (goods 2E), SE-169 99 Stockholm Sweden
Phone +46 10 505 00 00, Registered office in Stockholm, www.afconsult.com
Corp. id. 556224-8012, VAT SE556224801201*

Titel: Fördjupad artinventering av kräddjur för Albyberg etapp 2, Haninge kommun	
Dokumentdatum: 2024-10-11	Projektnummer: 0128591
Beställare: Haninge kommun	Författare: Jesper Östlund
Uppdragsledare beställare: Evelina Öberg, Sanna Umionen Robertson	Kvalitetsgranskare: Annelie Thor
Konsult: AFRY	Bilder i rapporten: AFRY där inget annat anges
Uppdragsledare konsult: Martina Pereira Norrman	
För bakgrundskartor i denna rapport gäller ESRI (2024) och Lantmäteriet (2024)	

1. Innehåll

1. Innehåll	3
1. Inledning	5
1. Bakgrund och syfte	5
2. Inventeringsområde	5
3. Lagstiftning reptiler	5
2. Metodik	7
4. Kräldjursinventering	7
Förstudie	7
Fältstudie	8
5. Leverans	9
3. Utförande	9
Väderlek vid inventeringstillfällen	9
Kräldjursinventering	9
Utrustning	10
4. Resultat	11
6. Kräldjursinventering	11
Identifierade lokaler från NVI	11
Identifierade artfynd	12
Möjliga övervintringsplatser	15
Möjliga födosöksområden, reproduktions- och viloplatser	15
5. Rekommendationer	15
6. Begränsande faktorer	15
7. Referenser	16

Sammanfattning

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY utfört fördjupade artinventeringar av fåglar, grod- och kräldjur. Syftet med inventeringarna har varit att ta reda på förekomst av kräldjur i inventeringsområdet för Albyberg etapp 2.

Vid fältinventeringen identifierades tre arter reptiler inom inventeringsområdet: huggorm, skogsödla och vanlig snok. Inom 500 meter (NO) om inventeringsområdet har även tidigare fynd av hasselsnok och kopparödla rapporterats in till artportalen. Inga fynd av hasselsnok har gjorts under inventeringstillfällena, dock finns lämpliga livsmiljöer för arten inom inventeringsområdet och rapporterade fynd av juvenila och adulta hasselsnokar har gjorts till artportalen inom närliggande område nordost (ca 500 m) om inventeringsområdet.

1. Inledning

1. Bakgrund och syfte

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY genomfört fördjupade artinventeringar i fält. Studien efterfrågades då Haninge kommun planerar för detaljplan för bebyggelse inom projektområdet.

Inventeringen har genomförts vid upprepade tillfällen enligt standardiserade metoder för inventering av kräldjur under 2024. Mer beskrivs nedan.

Syftet med inventeringarna är att ta reda på förekomst av kräldjur med fokus på hasselnok. Syftet är att identifiera och fastställa parnings-, lek/spelplatser och uppfödningplatser för arter inom denna organismgrupp.

2. Inventeringsområde

Det inventerade området, från och med nu kallat inventeringsområdet, ligger i Haninge kommun på Södertörn söder om Stockholm, figur 1. Området avgränsas i väster av väg 73, i norr av Albyberg etapp 1, i öster av Dalarövägen och i söder av det bebyggda området kring Alby. Inventeringsområdet är cirka 124 hektar.

Inventeringsområdet är relativt kuperat och skogbevuxet, med bergsområden på högre höjder och sumpskogar och andra våtmarker på lägre höjder. Barrskog dominerar, främst tall på högre höjder och gran i andra områden. Björk, asp, klibbal och sälg förekommer också, främst i våtmarker. Skogarna i området är till största delen normalt brukade med undantag för vissa inslag såsom hällmarker och våtmarker.

3. Lagstiftning reptiler

Alla Sveriges reptiler är fridlysta i Sverige enligt 6§ i artskyddsförordningen. Hasselnoken är dessutom en strikt skyddad art och upptagen i habitatdirektivets bilaga 4.

2. Metodik

4. Kräldjursinventering

Förstudie

Vid tidigare NVI har flera habitat bedömts som lämpliga för reptiler, både vad gäller reproduktion och viloplatser. Behoven på habitat varierar beroende på art men kortfattat så finns det både våtare områden såsom våtmarker, åar och bäckar för vanlig snok samt torrare områden med äng- och skogsbryn och hållmarksområden för ödlor, huggorm samt hasselsnok.

Tidigare inventering genomfördes i augusti (2023) vilket är under en månad som reptiler är aktiva. Dock var vädret något molnigt och regnigt vilket inte är ett lämpligt väder att finna några reptiler på. Trots detta kunde det noteras huggorm, kopparödla och skogsödla i området. Från Artportalen har det rapporterats in hasselsnok, vanlig snok samt kopparödla inom inventeringsområdet inklusive buffert på cirka 500 meter. Hasselsnok är rapporterad både väster och nordost om inventeringsområdet mellan 2012-2023, men inga fynd är gjorda inom inventeringsområdet. De nordöstra fynden separeras från området av väg 227 som är närliggande och inom 500 meter från området. Slutsatsen är att kräldjur rör sig i landskapet.

Inom uppdraget ingick det att peka ut värdeelement, såsom reproduktionslokaler och viloplatser för kräldjur, se Figur 2 nedan. Områdena som pekats ut är främst kopplade till bryn- och skogsmarker, elledningsgatan samt det hållmarksområde som finns i mitten av inventeringsområdet.

Hasselsnoken är rödlistad men saknar åtgärdsprogram. Då den lever ett undanskymt liv och är väldigt svår att inventera bör uppföljning huvudsakligen ske genom att konstatera förekomst eller icke förekomst, samt att bedöma om rätt miljöförutsättningar finns inom projektområdet.

Teckenförklaring

 Inventeringsområde Lämpligt habitat

© Copyright

2024-10-08

Figur 2. Lämpliga habitat för kräddjur (grönstreckade ytor), identifierade vid NVI 2023.

Fältstudie

Den metod som föreslås är dels att lägga ut skivor (av trä, plåt eller takpapp) till vilka kräddjur attraheras, samt att fritt eftersöka djuren i terrängen. Kräddjuren attraheras av den solalstrande värmen och skyddet som skivorna utgör. Vid det första inventeringstillfället placeras skivorna ut 18 april 2024, vid nästa besök vänder man på skivorna och inspekterar samt artbestämmer förekommande arter. Frisökning efter kräddjur görs inom områden som är utpekade i föregående NVI, Figur 2.

Tidpunkt: Fyra besök föreslås. Samtliga delområden genomsöks utspritt under säsongen; maj, juni, augusti och september. Val av fältdagar styrs även av väderförhållanden, där dagar efter regn eller varma dagar efter kalla nätter prioriteras eftersom kräldjur har behov av värme. Mulna dagar kan även prioriteras, då kräldjuren kan visa sig/ha behov av att alstra värme under en längre tid. De dagar som undviks är dagar med extra stark värme och dagar med regn.

Vid inventeringen noteras datum, delområde, väderförhållanden (lufttemperatur °C, väderlek), identifierade arter, antal, metod och koordinat (punkt). Det totala antalet individer per säsong utgör resultatet.

Rapportering: Resultaten sammanställs i en rapport med GIS data och karta. Fynd registreras i Artportalen.

Referens: Naturvårdsverket (2010) Manual för uppföljning i skyddade områden- skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur.

5. Leverans

Vid leverans av rapporten tillhandahålls även shp-filer för identifierade arter, till inventeringen beställaren. Vidare levereras koordinatsatta naturvårdsarter till Artdatabanken.

3. Utförande

Fältinventeringarna utfördes av biologerna Eduardo Ottimofiore, Oskar Persson, Frida Sjöborg och Jesper Östlund, mellan 2024-04-18 och 2024-09-06.

Väderlek vid inventeringstillfällen

Datum	Temperatur	Väder	Vind (byvind)	Inventerare
18 april 2024	4 °C	Mulet, lätt snö/regn	1 (1) m/s VSV	EO och FS
23 april 2024	-1 till 7 °C	Växlande molnighet	2 (5) m/s V	EO och OP
7 maj 2024	0 till 10 °C	Klart	3 (7) m/s N	EO och OP
4 juni 2024	15 till 21 °C	Klart	4 (10) m/s V	EO och OP
5 september 2024	20-25 °C	Klart	Vindstill	JÖ
6 september 2024	20-25 °C	Klart	Vindstill	JÖ

Kräldjursinventering

Den 18 april 2024 lades ut 16 träplattor vid lämpliga kräldjursbiotoper (se figur 3). Plattorna markerades med ett ID-nummer och placerades ut med en tillhörande beskrivande skylt som upplyser om att inte röra på plattorna under inventeringsperioden (april-september 2024).

Teckenförklaring

Placering av plattor

- Plattor
- Inventeringsområde

0 200 400 m

Figur 3. Röda prickar markerar platser för placeringen av plattor.

Utrustning

Vid inventeringen används AFRYs fältapplikation i ESRI Field Maps för inmätning av lekområden och koordinatsättning av artförekomster. Koordinatnoggrannheten på denna data ligger vanligtvis mellan 5–10 m.

Lista övrig utrustning:

- Plattor, 16 st plywoodskivor
- Handskar

4. Resultat

6. Kräldjursinventering

Identifierade lokaler från NVI

Området hyser en varierad miljö med inslag av höga naturvärden. Tidigare naturvärdesinventering har pekat ut lämpliga habitat för kräldjur inom inventeringsområdet (Figur 6) och dessa består framförallt av bryn- och skogsmarker, kraftledningsgata och hållmarkstallskog. Dock är miljön varierad och gränserna inte helt avgörande för om de är lämpliga eller olämpliga för reptiler utan även andra delområden kan nyttjas av reptiler.

Gällande hasselsnok så sticker områdets hållmarkstallskog ut som speciellt intressant eftersom den har gles tallskog med bra ljusinsläpp och är därmed en lämplig livsmiljö för den värmeälskande hasselsnoken. Längs med naturvärdesobjekt 13 och 19 löper en sluttande bitvis mer eller mindre solexponerad sydsida med klippskrevor, blockighet och förekomst av tallar med grävda underjordiska håligheter som går ner vid rotsystemet av träden. Hållarna har även förekomst och god täckningsgrad av ljung, vilket gynnar hasselsnok som lever ett undanskymt liv nere i markskiktet.

Figur 4. Sydvänd sluttning inom inventeringsområdet. Området hyser gott om klippskrevor, blockighet och utgrävda gångar i basen av träd som kan fungera som gömslen och övervintringsplatser för reptiler.

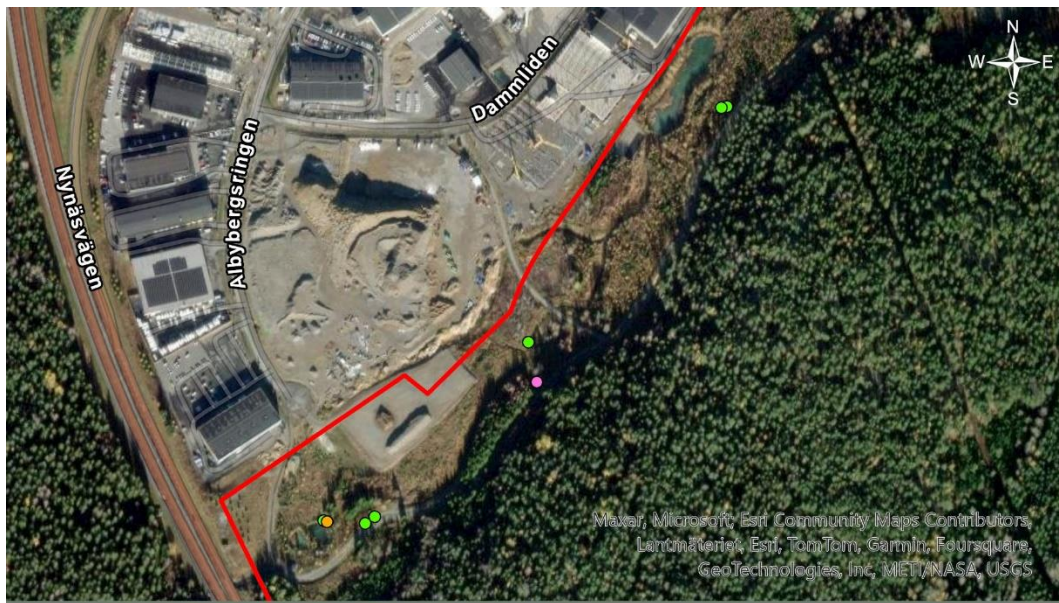
Identifierade artfynd

Vid fältinventeringen identifierades tre arter reptiler inom inventeringsområdet. Huggorm, skogsödla och vanlig snok hittades under AFRYS inventering under 2023-2024 (se Figur 5). Inom 500 meter (NO) om inventeringsområdet har även tidigare fynd av hasselsnok och kopparödla rapporterats in till artportalen.

Inga fynd av hasselsnok har gjorts under inventeringstillfällena, dock finns lämpliga livsmiljöer för arten inom inventeringsområdet och rapporterade fynd av juvenila och adulta hasselsnokar har gjorts till artportalen inom närliggande område nordost (ca 500 m) om inventeringsområdet. Förekomsten av ljung och lämpliga och naturliga gömslen inom inventeringsområdet kan potentiellt minska hasselsnokens användande av plattorna för att värma upp och gömma sig. Områdets fynd av övriga reptiler inom inventeringsområdet visar även på att det finns födotillgång för hasselsnok som livnär sig på andra reptiler, vilket styrker områdets lämplighet för arten.

Tabell 1. Översiktlig information av samtliga identifierade reptiler.

Artnamn Vetenskapligt namn	Artgrupp	Rödlistad	Fridlyst	Inom inventerings området	Utanför inventeringsområdet inom 500 m
Hasselsnok (<i>Coronella austriaca</i>)	Ormar	VU	x		x
Huggorm (<i>Vipera berus</i>)	Ormar	-	x	x	
Kopparödla (<i>Anguis fragilis</i>)	Ödlor	-	x		x
Skogsödla (<i>Zootoca vivapara</i>)	Ödlor	-	x	x	
Vanlig snok (<i>Natrix natrix</i>)	Ormar	-	x	x	

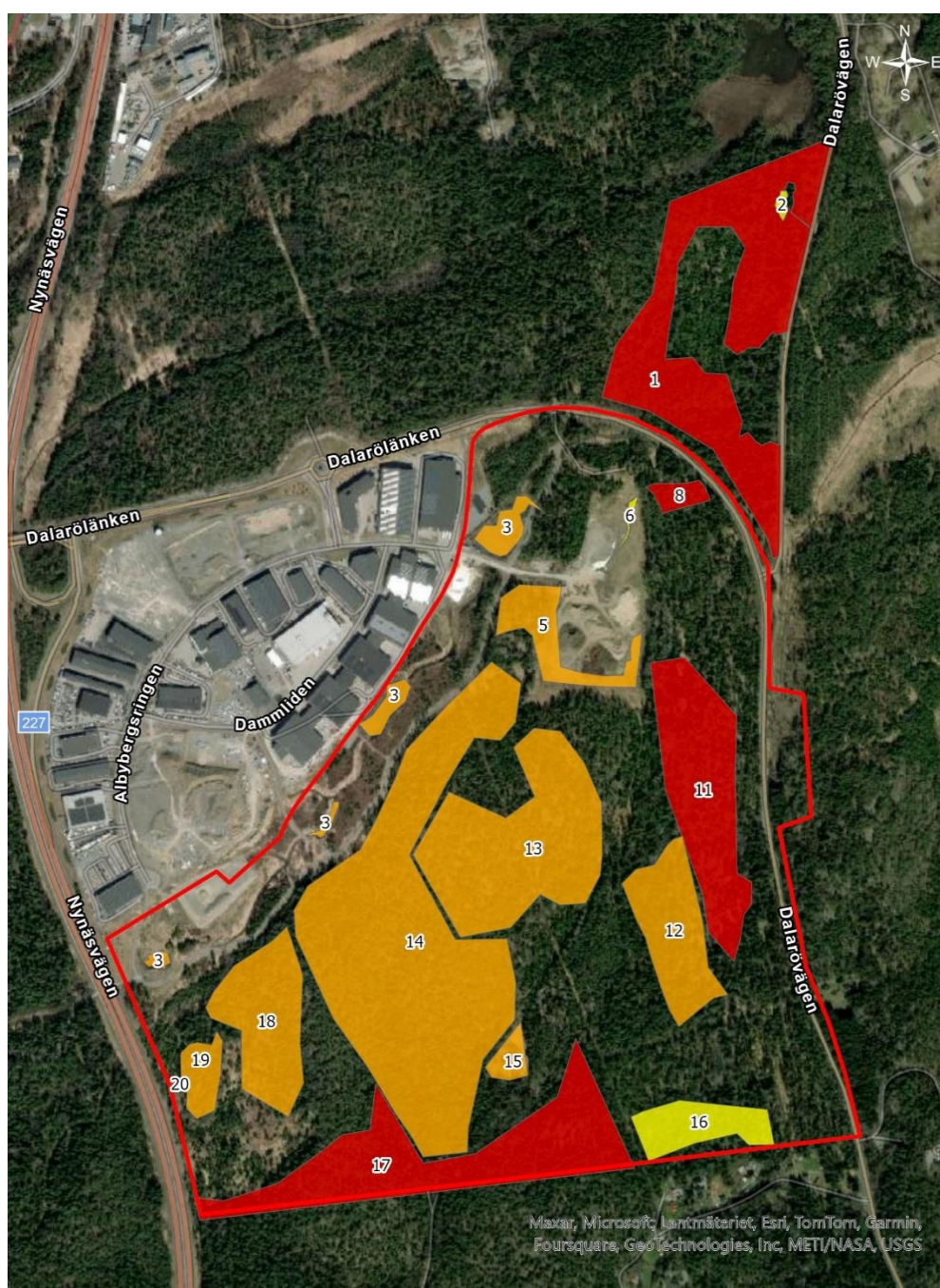
Teckenförklaring

● Huggorm	● Vanlig snok
● Skogsödla	Inventeringsområde

0 100 200 m

Figur 5. Fynd av reptiler under utförd inventering (2023-2024) inom inventeringsområdet.

Teckenförklaring

	Inventeringsområde		Påtagligt naturvärde
	Högsta naturvärde		Visst naturvärde
	Högt naturvärde		

0 300 600 m

Figur 6. Karta över samtliga identifierade naturvärdesbiotoper i inventeringsområdet utförd under 2023, samt dess ID-nummer.

Möjliga övervintringsplatser

De tidigare utpekade naturvärdesobjekten 13 och 19 har en bitvis riklig förekomst av blockighet, klippskrevor och håligheter i sydvänd riktning med hög solexponering. Även naturvärdesobjekt 17 består till stor del av hållmarkstallskog, men objektet ligger precis på kanten av inventeringsområdet och innefattar inte sydvänd sluttning inom inventeringsområdet som objekt 13 och 19 gör. Dock kan den betraktas som livsmiljö för hasselsnok. Ovanstående strukturer kan även nyttjas som övervintringsområden för reptiler i området.

Möjliga födosöksområden, reproduktions- och viloplatser

Ur ett landskapsperspektiv finns det flertalet områden som skulle passa som habitat för reptiler, både när det gäller reproduktion och viloplatser. Behoven på habitat varierar beroende på art men kortfattat så finns det både våtare områden såsom våtmarker, åar och bäckar för vanlig snok samt torrare områden med äng- och skogsbryn och hållmarksområden för ödlor, huggorm samt hasselsnok.

5. Rekommendationer

I de fall där den planerade verksamheten riskerar påverka fridlysta arter negativt, exempelvis genom störning, skada eller att avsevärt förändra dess livsmiljö kan vidare utredningar eller artspecifika hänsynsåtgärder vara nödvändiga.

Det rekommenderas att utreda vidare planens påverkan på fridlysta kräldjur genom en artskyddsutredning.

6. Begränsande faktorer

Inventeringen genomfördes under tidig vår till sensommar, och bedöms ha genomförts under rätt förutsättningar tidsmässigt. Det kan inte uteslutas att andra kräldjursarter har förekommit i området andra år eller att det finns årliga variationer. Vårens väder var avvikande utifrån att den var kallare än normalt, vilket kan ha påverkat aktiviteten av reptiler under vårperioden. Även höstens väder var osedvanligt varmt, vilket även det kan påverka aktiviteten hos hasselsnok.

7. Referenser

ESRI. (2024). World Imagery. Esri, DigitalGlobe, GeoEye, i-cubed, USDA FSA, USGS, AEX, Getmapping, Aerogrid, IGN, IGP, swisstopo, and the GIS User Community.

Lantmäteriet. (2024). Topografisk webbkarta - översiktlig (färg).

Naturvårdsverket (2010) Manual för uppföljning i skyddade områden- skyddsvärda däggdjur, samt grod- och kräldjur

Naturvårdsverket. (den 01 06 2023). Natura 2000 i Sverige. Hämtat från naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/natura-2000-i-sverige/#E1182925248

SLU Artdatabanken. (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken.